

1909 Gosmer Forsamlingshus

Gosmer Forsamlingshus blev bygget i 1909 efter en aktietegning til 10 kr. pr. aktie, og der blev tegnet i alt 183 aktier, altså en startkapital på 1.830 kr. Grunden var ejet af bønderne i Fensten og var beregnet til kirkestald.

Forsamlingshuset indeholdt en festsal med balkon, en lille stue og et køkken. Toilettet var et udendørs das.

Huset blev brugt af sognets borgere til årets fester, til høst og fastelavn. Foredrag, filmfremvisning, foreningsmøder og danseskole om vinteren stod ofte på programmet. Familier lejede sig ind og holdt gilder, ligesom huset blev brugt til sammenkomster efter begravelser. I mange år opførtes dilettant-forestillinger.

Frem til 1952 holdt Gosmer-Halling Sogneråd møder i Gosmer Forsamlingshus, ligesom det vist helt frem til 1970 var valgsted til kommunal-, amtsråds- og folketingsvalg for "Gosmer sogn og Halling sogn indtil Dyrekysterhuset" (huset på hjørnet af Lemmestrupvej og Gosmervej).

Den første vært i huset var Anton Hansen, og af en kontrakt fra ansættelsen fremgår, hvilke pligter han som vært havde.

Han skulle sørge for, at huset altid var holdt pænt rent, sørge for brænde til opvarmning og olie til lamper, samt holde styr på husets inventar. Desuden skulle han holde pladsen foran huset ren og tømme latrinerne og renholde disse.

Såfremt der var bal, hvor værten og hans kone vartede op med kaffe brygning m. m., skulle de betales 4 kroner for dette.

Anton Hansen Gornes er antaget som
Vært og Tjener ved Gornes Forsamlingshus
fra Juni 1909 at regne for en Betaling af 3 Krone
Månedlig.

og er han derfor pligtig til enhver Tid at holde
Forsamlingshuset ordentlig rengjort
samt opvarme Lokalerne naar disse skulle
afnyttes holde Lamperne i Orden og tændes dem
naar dette behøves. Olie til Lampene betales samt
Brænde til Opvarmning af Lokale tre Sparerkaar
betales af Interimistskat Ved Officielle eller
private Sammenkomster maa vidkommende selv
levere Brænde baade tre Kakkeloene og Komfuret.
Værten holder Fortovet omkring Forsamlingshuset
rengjort. Latrinerne tømte og renholte
sørger værten saavidt muligt for at dette i Forsam-
lingshuset varende Inventar ikke ødelægges eller
forthames ved Fallis eller Ligende hvor Værten
og hans Kone bidrager Opvarmning og Køge Kaffe
betales dem 4 Krone for Bal, og det staaer enhver
frit for om de vil benytte Værten eller hans Kone
til Opvarmning saaledes indgaaet d/15 Juni 1909

Anton Hansen

Kontrakten med Anton Hansen

Der var fastsat forskellige priser for leje af huset. Voksenbal kostede 10 kr., børnebal 6 kr. og møder 4 kr. Det første års regnskab viste udgifter på 449 kr. og indtægter på 458 kr. altså et overskud på 9 kr.

Fra 1912 lejede kommunen salen for 90 kr. årligt, således at skolens elever kunne få gymnastikundervisning. Denne leje var i 1920 sat op til 180 kr. årligt.

Fra 1914 blev Sparekassen lejer og havde en filial i stuen med åbningstid et par gange om måneden. I 1915 blev der optaget et lån i Sparekassen på 200 kr. for at betale for etablering af elektricitet.

I 1931 fremgår det af protokollen, at gulvet i salen, komfuret og kakkellovnen måtte fornyes. Først i 1936 blev der indlagt vand i huset.

Under krigen 1940 – 45 var der livlig aktivitet i huset, såsom uddeling af

rationeringskort, baller og private fester. Alligevel blev økonomien ved at være trængt med indtægter og udgifter på under 1000 kr.

~~Bestyrelsesmedlemmer den 6 Juli 1909~~
Inventari i Forsamlingshuset.
Løse Gjenstande
1 Spejlbord med Rigler 12 Stole 4 Bænke
Ryggestol 12 Bænke uden Ryggestol 1 Speil
6 Kandelampor 6 Lampeter 2 Kjøkkensløp
36 Par Joppe 12 Styk Flag
4 Sukkervitser
40 An Ticker
2 - KaffeKander
1 - Thepatte
4 - Kagefade
2 - Vandkjedler
1 - Vanddør
1 - Spand
1 - Palie
2 - Bakker
1 - Ølhanne
1 - Mælkekande

Det løse inventar. 1909 Mon ikke der også har været nogle borde til de mange bænke?

I 1950'erne blev bestyrelsen enig om at få orden på ejerforholdene omkring grunden, og med hjælp fra en sagfører fik forsamlingshuset skøde på jorden, fordi der var vundet hævd på grunden.

Fra 1950'erne husker Karen Rasmussen især:

Danseskolen. Danselæreren, Karen Dolleris, ledte slagets gang: "Du går over og bukker for den lille pige med den røde sløjfe, og du bukker for hende i den blå kjole ...". Når alle var kommet på plads og rettet ind, lød det til akkompagnement af Dagny Riis på klaveret: "1-2-3 til højre, 1-2-3 til venstre" - frem og tilbage i timevis forekom det, mens støvfnuggene dansede i solstrålerne. Rundt omkring var kun for viderekomne.

Fastelavnsfesterne. Fastelavns søndag gik sognets store drenge rundt i hele sognet iført hvide skjorter, røde skærf og tilsvarende skråhuer. Der var en fanebærer, en kasserer og en leder. Drengene sang den samme sang som undertiden stadig høres i Hou, når de mindre drenge og piger går i optog til fastelavn. Når drengene havde sunget de to første vers, fik de en skilling til at holde fastelavnsfest for, hvorefter de istemte "Vi takker de gamle og unge ..." og inviterede til bal i Gosmer Forsamlingshus mandag aften. Nogle steder forbarmede forældrene sig over de blåfrosne

ungersvende og bød dem indenfor til kage og lidt varmt at drikke.

Fastelavnsfesten om mandagen var det store hit, nok især for de store drenge. De fik nemlig lov til at slå katten af tønden. Tønden hang i et reb, der lå hen over en krog i loftet. I den anden ende af rebet stod Jens Andersen, værten i forsamlingshuset, og passede på, at tøndens højde var den rette til den dreng, der skulle slå. Nogle drenge "tog fejl" af tøndens højde og Jens Andersen, der i facon godt kunne minde om en tønde.

Den dreng, der slog tøndens ned, blev kattekonge, og han valgte sin en kattedronning. Et år blev min søster valgt til kattedronning, og så var det oven i købet på hendes fødselsdag.

Fastelavn. Omkring 2015

Bagefter var der sodavand til børnene og kaffe til de voksne. Mens det stod på drøede de mindre drenge rundt i salen og larmede. Men så blev salen ryddet, Jens Andersen strøede "dansepulver" på gulvet, og festen sluttede med dans til Troldbjerg-spillemandene Ejner og Ove Pedersen, kaldet Troldbjerg, for det var der, de kom fra. De spillede begge harmonika, 'Først den ene vej, og så den anden vej', 'Skomagerpolka' og hvad de nu ellers kunne finde på. Aftenens højdepunkt var 'Koster-valsens', her i forsamlingshuset omdøbt til 'Kostevalsens'. En dreng tog den store fejekost som partner. Når musikken standsede, slap alle drengene deres pige, og så gjaldt det for drengene om at finde en anden pige i en fart. For så begyndte musikken igen, og den dreng, der ingen pige havde, måtte tage en svingom med koster.

Høstfesterne. Hvert år når kornet var i laderne, mødtes sognets beboere til høstfest. Bønderne havde naturligvis mest grund til at feste, men ingen lod en lejlighed til fest gå fra sig. Når datoen for høstfesten var fastlagt, gik Jens Andersen rundt til alle forsamlingshusets medlemmer og "tegnede" deltagere til høstfesten. Det var en fest for hele husstanden, de arbejdsmænd og de få karle og piger, der endnu var på gårdene indbefattet. Så vidt jeg husker, havde man selv mad med. Og så var der selvfølgelig kaffe og æblekage bagefter. Efter spisningen blev bordene ryddet til side, og så tog Troldbjergspillemandene over på sædvanlig vis. Et år kom der lidt ekstra kolorit på dansen, idet der mødte to fiskere op fra Hou. De stillede pænt træskoene i forgangen og dansede i strømpefødder. En af dem var en rigtig balløve, han udså sig

straks den mest eksotiske kvinde, kæmnerens kone, der var fra København, og svingede hende rundt i en tango med lav føring.

Da fjernsynet kom til landet, skete en ændring i folks lyst til sammenkomster af den art, og husets økonomi blev dårlig, hvilket betød, at der ikke var penge til de efterhånden påtrængende forbedringer af bygningen både udvendig og indvendig.

Bestyrelsen besluttede derfor i 1963 at leje en del af bygningen ud til beboelse for 60 kr. pr. måned. I 1969 havde bestyrelsen fundet en køber til huset, som det skete med forsamlingshuse i mange små landsbyer i de år.

Men en kreds af byens borgere fik beslutningen ændret på en efterfølgende generalforsamling med henblik på at forsøge at skaffe ny egenkapital ved tegning blandt byens borgere.

Det lykkedes, og ved en ny aktietegning og lån i Sparekassen og ikke mindst frivillig arbejdskraft kom der varme også i køkkenet, de udvendige toiletter blev flyttet indendørs og hele huset fik et ansigtsløft. I løbet af nogle år blev der råd til nyt tag og nye vinduer.

I 1970'erne spilledes så ofte præmiwhist i forsamlingshuset, at det var et væsentligt bidrag til husets økonomi.

I 1980'erne opførtes Gosmerspillene i forsamlingshuset, hvilket også gav et løft til økonomien.

De medvirkende i Gosmerspillet. 1980

Fra 1990'erne måtte forsamlingshuset igen klare sig med de sædvanlige udlejninger til diverse familiebegivenheder. De siddende bestyrelser holdt længe fast i fastelavnstester for især mindre børn og deres forældre. Men det er man vist holdt op med på grund af manglende tilslutning, fortæller Aase Jensen, der i 2022 har siddet i bestyrelsen i 20 år. Derimod arrangerer bestyrelsen 2 fællesspisninger om året, og et meget velbesøgt bankospil en gang om året. Sidstnævnte er noget af det, der holder gang i husets økonomi.

Tyrolerfest. Omkring 2015

Økonomien har aldrig været overvældende god, men med en masse frivillig indsats går det. En arbejdsdag om foråret får sat skik på huset både udvendig og indvendig, så det står klar til forårets fester. En storm omkring 2015 ødelagde noget af taget, og da der ikke var nogen forsikring, måtte de frivillige tage ekstra fat. Nu er huset blevet forsikret.

Banko. Omkring 2015

Loppemarked. Omkring 2015

På et tidspunkt efter 1990 indlemmedes Halling i forsamlingshusets opland, og huset tog navneforandring til Gosmer-Halling Forsamlingshus.

Som andre, endnu eksisterende forsamlingshuse rundt om i de små sogne, klarer det i Gosmer sig kun i kraft af nogle frivillige, der leverer ideer og arbejdskraft. Gosmer-Halling Forsamlingshus har måske også, især tidligere, nydt godt af naboskabet med kirken. Når der var begravelse i kirken, kunne man lige så godt drikke gravkaffen i forsamlingshuset.

Kilder:

- Gosmer. Baggrundsmateriale til Gosmer-spillet ved Lena Bjørn og Karen Rasmussen 1980.
- Samtale med forsamlingshusets formand, Aase Jensen, 2022
- Gosmer-Halling Forsamlingshus' hjemmeside www.gosmer-halling.dk

Fotos:

- Venligst stillet til rådighed af Gosmer-Halling forsamlingshus
- Ole Saxager

Skrevet 2015 af Grete Kristensen 2015 med tilføjelser af Karen Rasmussen 2022

Skulle du undervejs have undret dig over, hvad et dyrekyserhus er, så kommer forklaringen her:

Dyrekyserhuset

Huset her ligger på hjørnet af Gosmervej og Lemmestrupvej lige over for transformatoren og med Præstholt og Præstens Lund i baggrunden. Hvorfor mon blev dette hus i ældre tider kaldt Dyrekyserhuset – på lokalt sprog noget i retning af Dywwerkywser huset?

Svend Gøriche Nielsen, der har boet i Halling i snart 80 år, mener at forklaringen er, at en af Gersdorffslunds ejere på et tidspunkt udstykkede en lille grund og lod bygge et hus der. Huset blev fæstet bort til en mand, der som en del af "huslejen" skulle holde øje med vildtet/dyrene på marken.

Det var nemlig sådan, at mens sognepræsten havde jagtretten på præstegårdens jord og dermed også i Præstens Lund i Præstholt, havde herremanden jagtretten på alt bøndergodset og også i Vandmoseskoven ved Gersdorffslund. Vor mand i Dyrekyserhuset havde så til opgave at kyse/jage de dyr tilbage, der var på vej fra herremandens skov til præstens skov. Præsten skulle ikke kunne få ram på herremandens dyr!

Om "kyseriet" også virkede den anden vej, melder historien ikke noget om.

Karen Rasmussen 2022